BIBLIOTECA CENTRAL - UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA

ÈPOCA II. N.º 14 OCTUBRE 1923

CIVITAS

BUTLLETÍ DE PROPAGANDA DE LA CIUTAT JARDÍ

ES REPARTEIX TRIMESTRALMENT ALS SOCIS

Passeig de Gràcia, 32, entressol. — Barcelona

SUMARI

PORTADA: Jardins de Versailles.

NOTES TRIMESTRALS

La mort d'En Cebrià de Montoliu.

L'OBRA DE LA JUNTA DE SENYORES

Terreny de Jocs per nois.

LA CIUTAT IDEAL.

LES DARRERES PRESCRIPCIONS OFICIALS PER L'AIXAMPLI I REFORMA INTERIOR DE LES POBLACIONS.

BIBLIOTECA CENTRAL

CIVITAS

BUTLLETÍ DE LA SOCIETAT CÍVICA

LA CIUTAT JARDÍ

URBANISME - ESPAIS LLIURES - HABITACIÓ

NOTES TRIMESTRALS

LA MORT D'EN CEBRIÁ DE MONTOLIU

AQUEST trimestre que acabem de passar ens ha dut una dolorosa nova; la mort d'En Cebrià de Montoliu, primer Secretari i fundador de la Societat Cívica «La Ciutat Jardí» i d'aquesta revista CIVITAS. A l'intimitat de sentiments i comunicació que existeix dins la nostra Societat, curta en nombre de Socis, no li escauen les literàries lamentacions ni cap excés en els gestos de dol. Hem rebut amb profonda tristesa la nova de la mort de l'inoblidable Montolíu, i com que el nostre dol és viu i el record del seu treball no el podem esborrar de la memòria, no cal que cerquem les paraules que han de mostrar la pena de la Societat Cívica i de CIVITAS, per la desaparició d'aquell que va crear-les. El record serà constant, en nosaltres, de l'abnegada tasca de formació de la «Ciutat Jardí» portada a terme per En Cebrià de Montolíu. No podrem oblidar els esforços que ell va fer, per salvar-la durant els anys calamitosos de la gran Guerra i tampoc oblidarem que, quan ell va haver d'expatriar-se als Estats Units disgustat de la poca correspondència que creia trobar aquí, a la seva fe generosa, ens deixà a tots nosaltres l'encàrrec de vetllar per la vida de la «Ciutat Jardí», i de mantenir-la sempre a punt, en espera del dia que la seva acció fos necessària pel bé de Barcelona. Des del Nord-Amèrica, on exercí el professorat a les Universitats més importants ens excitava sovint a persistir en aquesta vetlla, en aquesta guàrdia vigilant, que és la funció primordial de la Societat Cívica. Estem segurs que, a les hores de la seva mort, en Montolíu pensava encara en la seva «Ciutat Jardí» i amb aquesta CIVITAS que ell va fundar.

Descansi en pau l'amic de tots nosaltres, i rebi la seva distingida família el

testimoni del nostre condol. Però no volem donar fi a aquesta nota necrològica, sense fer una proposició a la Junta de Senyores de «La Ciutat Jardí» que ara va a començar les obres del Jardí per esbarjo de nois, davant de l'Hospital Clínic. Aquell Jardí, que la Societat Cívica ofrena a la Ciutat, hauria de portar el nom del que, primer que tothom, portà a Barcelona aquestes idees que hauran fet néixer dit Jardí i que no deu perdre's ja mai més de la memòria dels bons barcelonins; el nom del nostre Secretari En Cebrià de Montoliu.

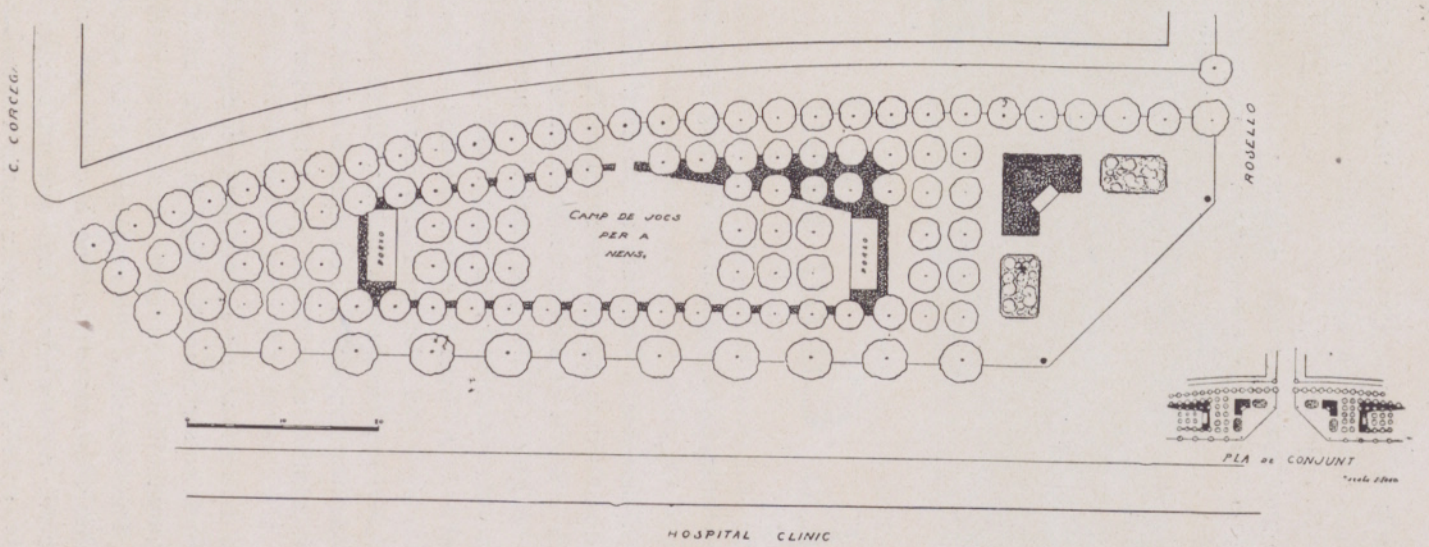
L'obra de la Junta de Senyores

TERRENY DE JOCS PER NOIS

Va a donar-se el cas, rar a Barcelona, d'una Societat que, havent recullit cabals amb el seu esforç particular ofereix, amb ells una obra útil a la Ciutat. A Anglaterra i als Estats Units això és molt corrent, i fins pot dir-se que les Municipalitats compten amb aquest reforç de l'iniciativa privada, per portar a execució una part de llurs projectes de millora urbana. Aquí no: en general, tot s'espera dels poders públics.

Sobretot, les Societats Cíviques que actuen a l'extranger fan objecte de llur activitat els terrenys i espais lliures, que sovint ofrenen a les respectives ciutats. Es corrent llegir a les revistes angleses, la nova d'haver-se regalat per un grup d'habitants de tal vila o població, un antic jardí, al seu Ajuntament, o un camp de jocs, o un simple terren que la municipalitat arranjarà com li convingui.

La Junta de Senyores de «La Ciutat Jardí» ha importat a casa nostra tan lloable costum, començant de posar-lo en pràctica amb la construcció d'un petit Camp de Jocs per infants, al davant de l'Hospital Clínic. Ja està obtinguda l'autorització de l'Ajuntament, que ha donat el plà a què deurà subjectar-se l'arranjament d'aquell indret. Com veuran els lectors a l'adjunt gravat, la línia d'edificació queda reculada, al davant de l'Hospital, restant un espai lliure, que és el que va a aprofitar-se. La façana de les cases s'extendrà sobre una línia curva, el llarg d'un pas de carruatges de poca amplada, per el servei de les habitacions. Immediatament, al davant, existirà un espai plantat d'arbres, en qual centre hi haurà el clos del «playground». Hom suposa que l'arranjament serà, un dia, simètric als dos costats del carrer de Rosselló, agafant tot el front de l'Hospital. Aleshores restarà una mena de placeta, de la qual ara se'n farà la meitat. Aquesta, comprèn una font, adossada a un fons de verd tallat, i dos

Projecte, d'execució imminent, del Camp de Jocs infantils que sufraga a la Ciutat la Junta de Senyores de «La Ciutat Jardí». Es trobarà al davant de l'Hospital Clínic, en terrenys cedits a l'efecte per la Comissió d'Eixamplis de l'Ajuntament de Barcelona.

grups de flors als seus costats. Aquesta part del projecte està reservada al públic, en general, així com l'espai plantat d'arbres, de l'altre extrem del jardí, vers el carrer de Còrcega.

El veritable camp pels nois es troba, doncs, voltat d'arbres i un poc allunyat de la circulació. Unes vorades amples de plantes tanquen l'espai, al qual s'entra per una porta situada a la banda de les cases. Composen el «playground» dues parts ombrejades amb arbres i una central, nua. Dos porxets als extrems serviran per a aixoplugar els nois i contenir aquells serveis indispensables en tal lloc. Hom preveu l'installació de caixes de sorra, per al joc dels infants, així com també de jocs d'aigua adequats a les criatures.

La Ciutat ideal

Gravats de «Garden Cities and Town Planning Association»

En el pensament de la majoria d'habitants d'una gran Ciutat europea no existeix més que una fórmula d'urbanització: la de l'agregació successiva i copiosa de noves cases a les ja existents, amb l'objecte de formar un bloc compacte cada vegada més gros, i el més gros possible. A una Ciutat milionària, com Barcelona, el desig vulgar consisteix en passar del milió d'habitants, en créixer monstruosament baix la forma de massa atapeïda. A Paris, a Roma, a gairebé tot arreu, el desig de la gent, fora qualques persones, és que la respectiva Ciutat creixi, que esdevingui encara més enorme, que en nombre de milions d'habitants avenci a les demés companyes; i en aquesta cursa, Londres, amb la seva població terrorífica, sembla ésser l'ideal que tots volen assolir i, si pot ésser, superar.

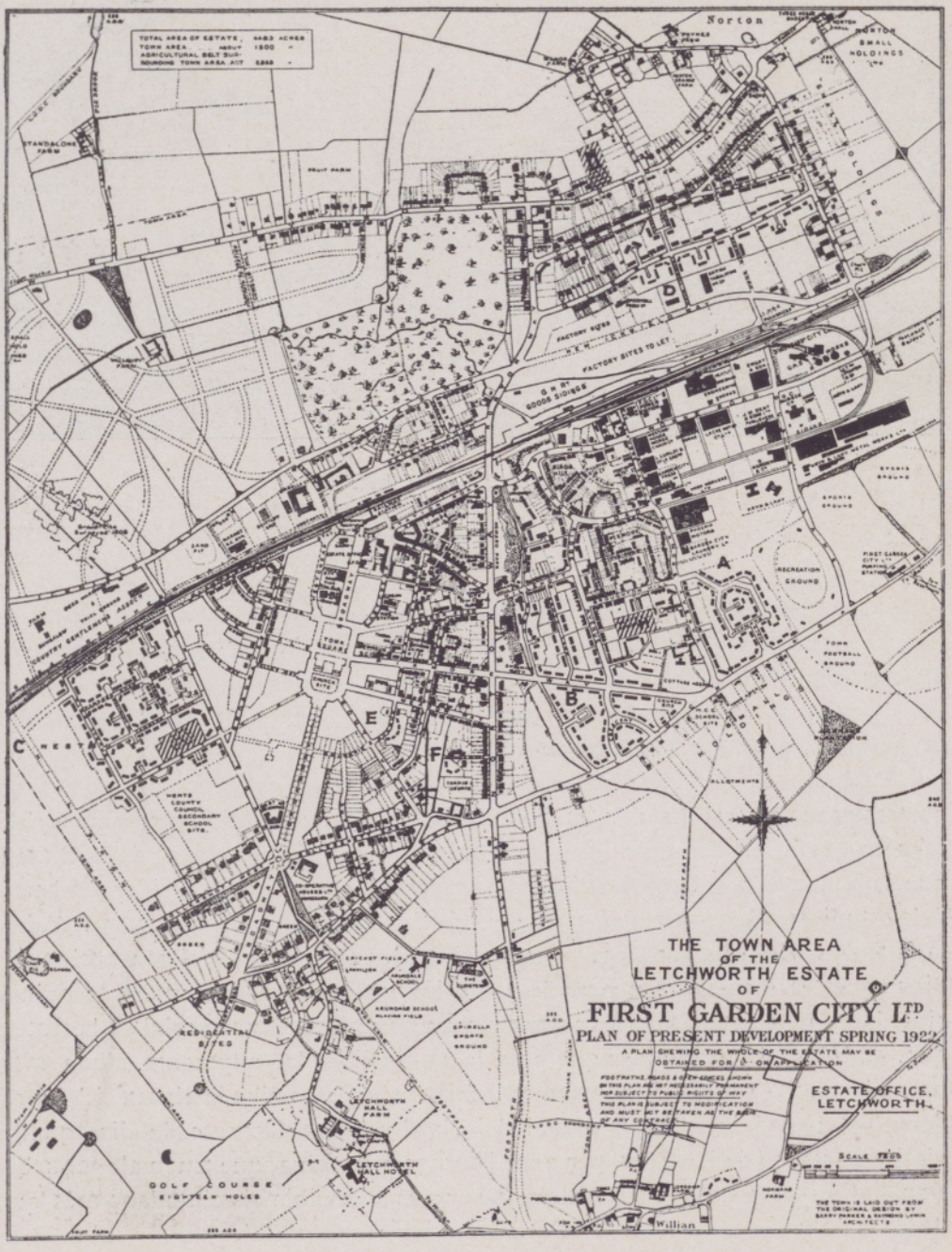
Si a un barceloní li dieu que aquest «ideal» pot ésser discutit, que la qüestió no és créixer sense mesura, potser concedirà que, en efecte, cal posar ordre en el creixement, reservar espais lliures, i repartir les zones d'habitació i indústria d'una manera còmoda. Però si insistiu i dieu que no és això, sinó que Barcelona ja té ara deu vegades més d'habitants dels que li calen per menar una vida arreglada i verament civil, no obtindreu més que un somrís desconfiat del vostre interlocutor. Es endebades que hom retreu l'autoritat de Plató, que

Escoles de la Ciutat-Jardí de Letchworth.

en la seva «República» no admetia que les ciutats creixessin massa, així com és inútil que aduïu els coneguts decrets dels Lluisos de França, sobre la limitació del creixement de Paris: aquests antics exemples no impediran que la doctrina del creixement limitat de les ciutats sigui generalment considerada com una invenció tan moderna com estrident.

Però, és el cert, que l'estudi tècnic de l'estructura centralitzada de les nostres grans ciutats ha revelat l'anormalitat funcional de l'organisme urbà, tal com ens el llegà el segle XIX. L'ànsia insaciable pel creixement de la Ciutat, que és la doctrina urbanista del públic en general, no ha pogut resistir l'exàmen dels estudiosos. La «gran ciutat» ha deixat d'ésser l'ideal dels urbanistes, i, d'això ja fa temps. Hom ha reconegut que la solidaritat cívica no pot ésser obtinguda dins aquestes masses immenses de població; que no existint veritable opinió ciutadana, no existeix tampoc un ver govern ni una conducta social de la ciutat; que, amb les enormes mides que pren la zona edificada, augmenta d'una manera alarmant la suma de transports inútils i enutjosos dins la ciutat. L'obrer i l'empleat que vivint a un suburbi del Nord cal que facin, cada dia, quatre viatjes a través de la ciutat, per anar i tornar de la feina, que tenen als suburbis Sur; l'allunyament de la naturalesa, que no és accessible als ciutadans més que després de grans transports de llurs persones, a través d'una zona suburbana generalment bruta i llapiçosa; tot això són acusacions que els urbanistes fan contra les grans ciutats del segle passat. No parlem d'aquelles acusacions basades

La Ciutat – Jardí de Letchworth segons el plànol darrerament pres.

Plaça a la Ciutat-Jardí de Letchworth.

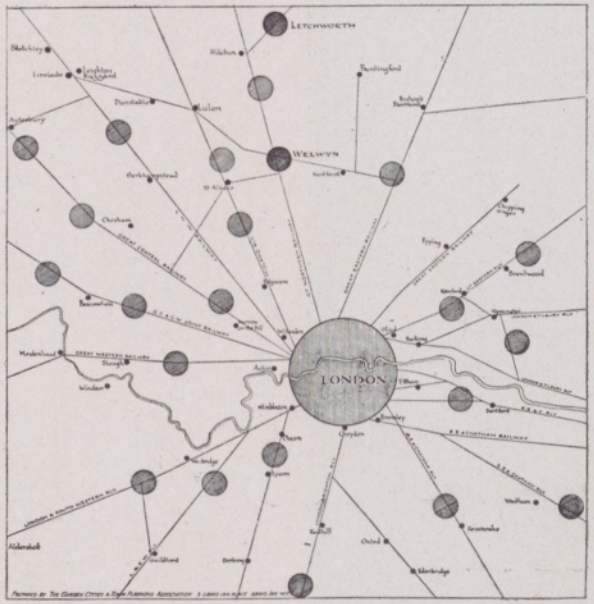
Un carrer de Letchwort.

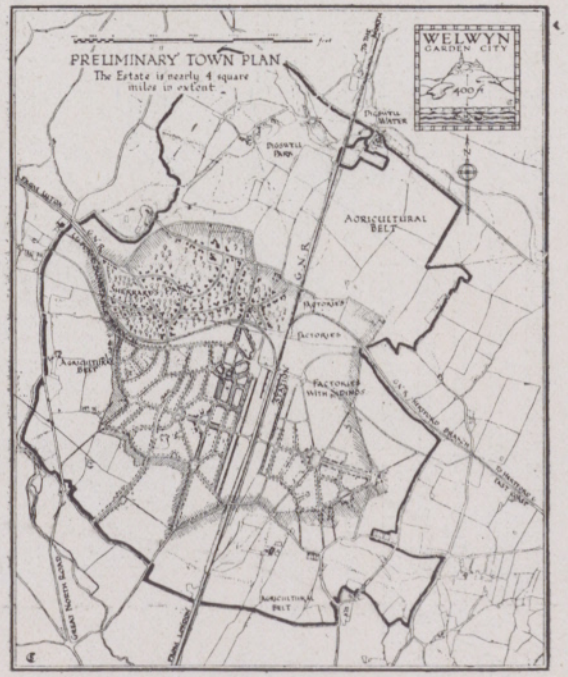
Una casa de Letchworth.

en l'Higiene, en el confort, en la conveniència de la casa familiar amb el seu hort, etc., etc., perquè són ja ben conegudes dels nostres lectors.

Si, en l'acusació, la generalitat dels urbanistes coincideixen, en la sentència no tant. La fórmula de la «Ciutat Jardí», resol, però, al nostre semblar, tots els caires del problema. Segons ella, l'expansió natural dels nuclis de vida humana que avui són les grans ciutats no deu fer-se per agregació de nous districtes, juxtaposats als antics, sinó mitjançant una instal·lació de petites ciutats—ciutats jardins—que contenint en elles tots els elements de la vida cívica, no ultrapassin les mides—30, 40 i 50 mil habitants—que semblen les convenients perquè la ciutat sigui un organisme complet, però no hipertrofiat. Petites ciutats-satèlits, al volt del gran nucli urbà ja existent, on l'home visqui a curta distància del seu treball, en proximitat del camp, que volta la vila en forma de cintura agrícola. Allí, mitjançant el degut control del preu de la terra es garantitza a cada família la seva casa i el seu hort, i la vida social pot desenrotllar-se en

Londres i les seves Ciutats-Satèlits.

La Ciutat Jardí de Welwyn.

calma, sense la nirviositat de la gran ciutat, que sols cal visitar rarament, sense estar forçat d'atravessar-la cada dia.

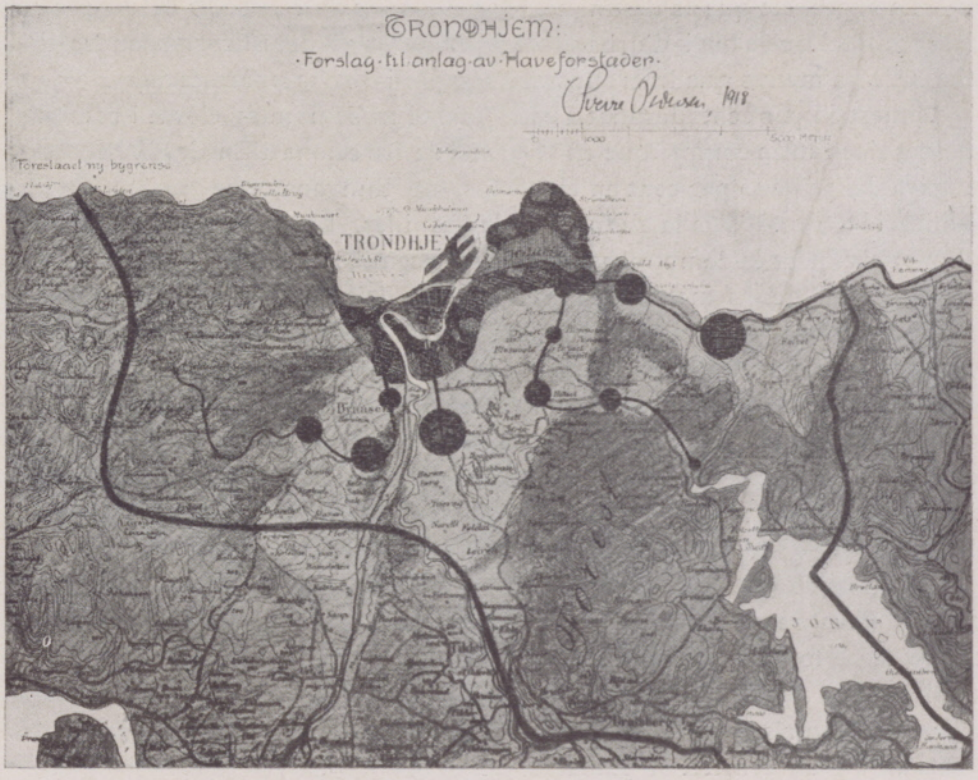
Letchworth i Welwyn, les dues Ciutats-Jardins, primers satèlits de la futura constel·lació de Londres, ja viuen una existència próspera, baix el guiatge de la «Garden Cities Assotiation» d'Anglaterra. A moltes ciutats del Nord d'Europa, a França mateix, a Alemanya, el ressò de l'èxit de les Ciutats-Jardins angleses, fa desvetllar les intelligències, i mostra el camí que convé seguir a les ciutats grans, que estan amenaçades d'esser-ho més, i d'ofegar-se baix la llur grandària.

N. M.ª Rubió

Arquitecte-Director dels Parcs públics de Barcelona

A un «Playground» de Letchworth.

La Ciutat Noruega de Trondhjem i el plànol de la seva expansió per agrupacions aïllades.

Les darreres prescripcions oficials per l'aixampli i reforma interior de les poblacions

Pel ministeri de la Governació i per R. O. de data 9 d'agost, s'han aprovat junt amb unes prescripcions referents a les condicions higièniques que deuen tenir els estatges, altres referents a l'aixampli i reforma interior de les poblacions, que creiem d'interès comentar.

Diu la disposició:

Els Ajuntaments i empreses particulars que vulguin acullir-se als beneficis de la llei general d'aixampli del 22 desembre 1876 o bé als de la llei d'aixampli de Madrid i Barcelona de 26 de juliol de 1892 deuran observar obligatòriament els següents preceptes sanitaris:

«La superfície que es destini a edificació no podrà excedir del 50 per cent de l'àrea total que s'hagi d'urbanitzar i per habitant deurà correspondre-li un mínim de 50 metres quadrats suposat l'aixampli o zona urbanitzable».

Aquest 50 per cent destinat a edificació el trobem molt elevat i resulta un retrocés si tenim en compte que en el plànol de Barcelona d'En Cerdà l'edificació ocupava del 39 al 40 per cent en els temps, no llunyans, que no era permesa l'edificació a 4 m. d'alçada a l'interior de les illes. La tendència actual arreu del món civilitzat és de no rebassar el 30 per cent.

El mínim de 50 metres quadrats de superfície urbanitzada per habitant, dóna 250 metres quadrats per família mitja. Suposant cases de dues plantes habitables per dues famílies, corresponen 500 metres quadrats per casa. Per hectàrea, o sigui, aproximadament, per cada illa del nostre aixamplis, vint cases de dos pisos. Suposant cada casa o pis de 150 metres quadrats edificats, cada hectàrea urbanitzada tindria 3.000 metres quadrats edificats, contra 7.000 no edificats. Aquesta relació $^{3}/_{7}$, no s'acorda amb la del 50 per cent de superfície edificable que fixa el mateix article de la R. O.

L'apartat «b» diu que deurà deixar-se un mínim de 4 metres quadrats per habitant, (sempre que la superfície que en resulti no sigui inferior al deu per cent de l'àrea total), destinada a parcs jardins i terrenys preparats per jocs i exercicis físics a l'aire lliure i que les places, jardins, avingudes i espais lliures, deuran distribuir-se pels diferents sectors per evitar que existeixin espais urbanitzats amb gran densitat de població.

Trobem excellent que exigeixi la creació de parcs, espais lliures i camps de jocs en les noves urbanitzacions i aquesta Societat, que de tan temps propugna per això, se'n pot felicitar; però creiem que les coses cal fer-les ben fetes i per tant ens interessa dir que segons les anteriors disposicions tindríem:

Espai edificable	50 per cent
Espais destinats a jocs, parcs, etc. .	10 per cent
Espai viable resultant	40 per cent
	100

Amb aquestes dades a la mà, sols ens cal mirar el plà de reforma de qualsevol ciutat anglesa o nordamericana i en aquest veurem que l'espai destinat a parcs i espais lliures és tres vegades més gros i que l'espai edificable ocupa escassament la tercera part del total.

En l'apartat «c» s'hi fa una petita menció de les zones industrials—lo que els americans en diuen *zoning*,—«de les que deurà estudiar-se detingudament l'emplassament», sense, però, precisar les regles que deuran regir-les.

Després es diu que les *manzanas* de les cases deuran organitzar-se de faisó que tinguin patis comuns amb una amplada no inferior a una vegada i mitja l'alçada de les cases que el formin i que la superfície d'aquest pati no serà inferior al 25 per cent de la total de la *manzana*.

Els patis particulars de cada edifici deuran ésser oberts i amb comunicació directa amb l'exterior, i la superfície total dels patis de cada casa no podrà ésser inferior al 12 per cent de l'edificada, a menys que per la disposició dels edificis es puguin obtenir 4 metres de vistes directes per totes les obertures—finestres o balcons—amidats en l'eix dels mateixos.

En els apartats «e» i «f» es diu que no podran permetre's carrers de menys de 15 metres d'amplada i que l'alçada de les cases no podrà excedir a la amplada del carrer, que deurà organitzar-se una xarxa d'alcantarillat amb les pendents i neteges precises per assegurar el ràpit allunyament de les aigües residuals i que s'establiran els indispensables serveis d'aigua, gas i llum de faisó que puguin reparar-se fàcilment, que les conduccions d'aigües potables deuran passar per sobre les conduccions d'aigües negres i que per les vies, places, parcs públics i espais lliures no podrà tolerar-se el traçat de línies aèries d'energia elèctrica d'alta tensió.

En conjunt trobem les presents disposicions ben intencionades i com petit ressò de les coses que passen en el món en matèria d'urbanització, però trobem també en falta aquella precisió i seguretat que convenen a l'organització d'una entitat complexa com és una ciutat.

Si totes les xifres donades a dita R. O. fossin calculades conjuntament, i d'una manera harmònica, de segur que podria haver-se arribat a resultats més recomanables.

725.095.4(05)(46.71)
Civ

ALTÉS - IMPRESSOR - BARCELONA

725.095.4 (05) (46.711 Bar) Cid. 4